

กสม. ๒

รายงานผลการตรวจสอบ
การละเมิดสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

วันที่ ๑๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

รายงานผลการตรวจสอบ ที่ ๑๖๗-๑๖๘/๒๕๖๘

เรื่อง สิทธิชุมชน สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดี สิทธิที่จะได้รับการเยียวยา และสิทธิในการพัฒนาอันเกี่ยวเนื่องกับธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน กรณีร้องเรียนว่าได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจการโรงไฟฟ้าและโครงการเหมืองแร่ในพื้นที่อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง และถูกตัดสิทธิการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ รวมทั้งไม่ได้รับการเยียวยาจากกองทุนพัฒนาไฟฟ้า

คำร้องที่	[REDACTED]	ผู้ร้อง
๑๒๖/๒๕๖๕	การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ. แม่เมาะ) ที่ ๑ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ที่ ๒	ผู้ถูกร้อง
คำร้องที่	[REDACTED]	ผู้ร้อง
๑๘๙/๒๕๖๕	สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน	ผู้ถูกร้อง

คำร้องทั้งสองนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิชุมชน ซึ่งมีประเด็นร้องเรียนเกี่ยวเนื่องกัน และอยู่ในพื้นที่เดียวกัน จึงให้พิจารณารวมกัน โดยให้เรียกผู้ร้องตามคำร้องที่ ๑๒๖/๒๕๖๕ ว่า ผู้ร้องที่ ๑ เรียกผู้ร้องตามคำร้องที่ ๑๘๙/๒๕๖๕ ว่า ผู้ร้องที่ ๒ เรียกผู้ถูกร้องที่ ๑ และที่ ๒ ตามคำร้องที่ ๑๒๖/๒๕๖๕ ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ และผู้ถูกร้องที่ ๒ ตามลำดับ และเรียกผู้ถูกร้อง ตามคำร้องที่ ๑๘๙/๒๕๖๕ ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๓

๑. ความเป็นมา

๑.๑ ผู้ร้องที่ ๑ ได้ร้องเรียนด้วยตนเอง ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (สำนักงาน กสม.) ตามคำร้องที่ ๑๒๖/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๖๕ ว่า ประชาชนในพื้นที่บ้านสบป่าด บ้านสบเตี๊น บ้านสวนป่าแม่จาง บ้านปงตันปิน บ้านห้วยรอกไม้ และบ้านสบเมาะ ตำบลสบป่าด อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ถ่านหิน ลิกไนต์ หินปูน และโรงไฟฟ้าแม่เมาะของผู้ถูกร้อง ๑ ได้แก่ มลภาวะทางเสียง ฝุ่นละออง กลิ่น และ

/สิ่งแวดล้อม...

สิ่งแวดล้อม มีน้ำเน่าเสียและสัตว์น้ำลดลง รวมทั้งมีสารพิษปนเปื้อนในสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการปนเปื้อนของสารปรอท ตะกั่ว ทองแดง และแคดเมียม ในอ่างเก็บน้ำแม่เมาะ นอกจากนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ไม่ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบที่กำหนดไว้ในรายงานรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งผู้ถูกร้องที่ ๒ ตัดสิทธิองค์การบริหารส่วนตำบลสบป่าด (อบต. สบป่าด) ซึ่งรับผิดชอบดูแลพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบและห่างจากเหมืองแร่ประมาณ ๓-๔ กิโลเมตร ทำให้ไม่ได้รับการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ในแต่ละปี จึงขอให้ตรวจสอบ

๑.๒ ผู้ร้องที่ ๒ ได้ร้องเรียนด้วยตนเอง ณ สำนักงาน กสม. ตามเรื่องร้องเรียนที่ ๔๕๐/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๕ ว่า [REDACTED] ประชาชนอำเภอแม่เมาะกว่าสองร้อยคน ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการดำเนินกิจการผลิตไฟฟ้าของโรงไฟฟ้าแม่เมาะ และผ่านกระบวนการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์และทางกระบวนการยุติธรรมแล้วว่าเป็นกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบจริง แต่ไม่สามารถเข้าถึงกองทุนพัฒนาไฟฟ้าที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการดำเนินงานของผู้ถูกร้องที่ ๑ ทางด้านสุขภาพ อาชีพ และสิ่งแวดล้อม จึงขอให้ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดสรรงบประมาณจากกองทุนสำหรับใช้เยียวยากลุ่มของผู้ร้องเพิ่มเติม

สำนักงาน กสม. ได้มีหนังสือ ที่ สม ๐๐๐๖/๓๐๙๙ ลงวันที่ ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๖๕ ประสานการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไปยังผู้ถูกร้องที่ ๓ เพื่อให้ดำเนินการตามหน้าที่และอำนาจแล้ว แต่ปัญหายังไม่ได้รับการแก้ไข ต่อมาที่ประชุมคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๔๔/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ จึงมีมติให้ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อไป เป็นคำร้องที่ ๑๘๙/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๕

๒. การตรวจสอบ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตรวจสอบตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ และระเบียบคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๖๑ และที่แก้ไขเพิ่มเติม โดยพิจารณาจากการชี้แจงข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานดังต่อไปนี้

๒.๑ รายการเอกสาร พยานหลักฐานจากการตรวจสอบ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๒.๑.๑ หนังสือสำนักงานประมงจังหวัดลำปาง ที่ ลป ๐๐๐๗/๔๑๓ ลงวันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๒ หนังสือผู้ถูกร้องที่ ๓ ที่ สกพ ๕๕๐๒/๑๒๖๖๒ ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๕ และที่ สกพ ๕๕๐๒/๘๘๖๓ ลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๓ หนังสือสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ที่ ทส ๑๐๐๗.๕/๑๓๖๔๖ ลงวันที่ ๒๔ สิงหาคม ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๔ หนังสือสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ที่ ลป
๐๐๒๓.๔/๑๔๘๒ ลงวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๕ หนังสือผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่ กพผ. 5๕๒๑๐๔/๖๘๖๕๒ ลงวันที่ ๘ กันยายน
๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๖ หนังสือสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง ที่ ลป ๐๐๓๓/๕๒๖๙ ลงวันที่
๘ กันยายน ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๗ หนังสือสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลำปาง ที่ ลป
๐๐๑๔.๒/๙๘๗ ลงวันที่ ๙ กันยายน ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๘ หนังสือจังหวัดลำปาง ที่ ลป ๐๐๑๗.๑/๒๐๗๘๖ ลงวันที่ ๙ กันยายน
๒๕๖๕ ที่ ลป ๑๒๑๘/๑๘๘๐ ลงวันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๕ ที่ ลป ๐๐๒๓.๔/๒๘๙๑๔ ลงวันที่ ๑๕
ธันวาคม ๒๕๖๕ และที่ ลป ๐๐๑๗.๑/๓๐๑๗๐ ลงวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการ
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๙ หนังสือสำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ ๒ ลำปาง ค่วนที่สุด
ที่ ทส ๐๓๑๓/๘๗๐ ลงวันที่ ๑๒ กันยายน ๒๕๖๕ และที่ ทส ๐๓๑๓/๕๕๘ ลงวันที่ ๓ พฤษภาคม
๒๕๖๖ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๑๐ หนังสืออำเภอแม่เมาะ ที่ ลป ๑๒๑๘/๑๘๘๐ ลงวันที่ ๑๖ กันยายน
๒๕๖๕ ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๑๑ หนังสือผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ อก ๐๕๐๖/๓๓๑๘ ลงวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๖๕
ถึงเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒.๑.๑๒ รายงานการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อเท็จจริงของกรรมการสิทธิมนุษยชน
แห่งชาติและพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๒๓ - ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ณ ตำบลสบป่าด อำเภอแม่เมาะ
จังหวัดลำปาง

๒.๑.๑๓ รายงานการประชุมตรวจสอบข้อเท็จจริงของกรรมการสิทธิมนุษยชน
แห่งชาติและพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ณ ศาลากลางจังหวัดลำปาง พร้อม
เอกสารที่ได้รับจากสำนักงานอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เขต ๓ เชียงใหม่ ๒ ฉบับ ดังนี้

(๑) สำเนาฉบับหนังสือผู้ถูกร้องที่ ๒ ที่ อก ๐๕๑๕/๓๕๙๗ ลงวันที่ ๒๗
มิถุนายน ๒๕๕๔ เรื่อง หลักเกณฑ์สัดส่วนการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

(๒) สำเนาประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง การจัดสรรค่าภาคหลวงแร่และค่าภาคหลวงปิโตรเลียมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกาศ ณ วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๕๔

๒.๑.๑๔ บันทึกถ้อยคำของ

ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ผ่านโปรแกรม zoom meeting เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๖

๒.๑.๑๕ ข้อมูลที่สืบค้นจากเว็บไซต์ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่เมื่อวันที่ ๗ มิถุนายน ๒๕๖๘ ดังนี้

(๑) รายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม โรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง จากเว็บไซต์ <https://eia.onep.go.th/eia/detail?id=๕๕๙๓>

(๒) การจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ จากเว็บไซต์ <https://www.dpim.go.th/allocate>

๒.๒ ข้อเท็จจริงจากการตรวจสอบ

๒.๒.๑ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ร้อง

๑) ผู้ร้องที่ ๑ ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า เดิมประชาชนในพื้นที่ตำบลสบป่าด ได้รับผลกระทบจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะและไม่ได้รับการเยียวยาเท่าที่ควร ต่อมาผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้สร้างโรงไฟฟ้าอีก ๒ โรง เพื่อทดแทนโรงไฟฟ้าเดิม โดยไม่มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนที่ได้รับผลกระทบ อีกทั้ง อบต.สบป่าด ซึ่งอยู่ห่างจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะประมาณ ๓-๔ กิโลเมตร ได้รับแจ้งจากประชาชน ๘ หมู่บ้านในพื้นที่ว่า ได้รับผลกระทบจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ ได้แก่ เสียง ฝุ่น กลิ่น และความสิ้นสะท้อน ถึงแม้ผลการตรวจวัดจะเป็นไปตามค่ามาตรฐาน แต่ประชาชนยังคงได้รับความเดือดร้อนรำคาญและการรบกวนด้านจิตใจ โดยเฉพาะเสียงรบกวนในช่วงกลางคืน ทำให้ผู้สูงอายุ นอนไม่หลับ ตื่นกลางดึก พักผ่อนไม่เพียงพอและเกิดความเครียดสะสม

๒) ผู้ร้องที่ ๒ ให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า ในปี ๒๕๕๑ กองทุนพัฒนาไฟฟ้าซึ่งเป็นกองทุนในการพัฒนาและฟื้นฟูชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโรงไฟฟ้า

/จัดสรรเงิน...

อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง

ประกอบด้วย บ้านห้วยผาย บ้านห้วยคิง บ้านสบป่าด บ้านปงตันปิง บ้านแม่จาง บ้านใหม่รัตนโกสินทร์ บ้านปางปวย บ้านนาสัก บ้านแม่หลวง บ้านนาวังน้ำตอง และ บ้านสบจาง

จัดสรรเงินให้กองทุนด้านต่าง ๆ โดยไม่มีแผน ไม่มีระบบ ไม่มีกระบวนการจัดสรรอย่างยุติธรรม ถึงแม้ในปี ๒๕๕๙ กระบวนการวางแผนจะดีขึ้น แต่ผู้ร้องที่ ๒ เคยได้รับจัดสรรเงินจากกองทุนดังกล่าวเพียง ๑ ครั้ง สำหรับโครงการสนับสนุนโคและสุกร ต่อมาปี ๒๕๖๑ ผู้ร้องที่ ๒ ได้เสนอให้จัดสรรงบประมาณกองทุนพัฒนาไฟฟ้าในแต่ละปีเพิ่มเติมจาก ๔๔ กองทุนที่มีอยู่เดิม (แบ่งตามจำนวนหมู่บ้านในอำเภอแม่เมาะ) เป็น ๔๕ กองทุน โดยขอให้อีก ๑ กองทุนเป็นกองทุนเพื่อชดเชยเยียวยากลุ่มของผู้ร้องที่ ๒ ที่ผ่านการพิสูจน์ทางการแพทย์และคำสั่งศาลที่พิพากษาแล้ว อีกทั้งผู้ป่วยที่ฟ้องศาลบางรายไม่ได้รับการชดเชยเยียวยาอย่างครบถ้วน นอกจากนี้ ตลอดช่วงเวลาที่ดำเนินคดี ตั้งแต่ปี ๒๕๔๑-๒๕๕๗ ประชาชนที่ได้รับผลกระทบมีภาระค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เช่น ค่าเดินทางไปศาล ค่าจ้างทนาย และค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน โดยเงินที่ได้รับจากการชดเชยเยียวยาถูกนำไปใช้จ่ายในการดำเนินการดังกล่าวหมดแล้ว

๓) กองทุนพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าจังหวัดลำปางได้รับงบประมาณปีละกว่า ๑๐๐ ล้านบาท โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานจัดสรรงบประมาณให้อำเภอต่าง ๆ ร้อยละ ๑๐ ผู้ร้องที่ ๒ จึงเสนอให้แก้ไขระเบียบหรือปรับระบบการเบิกจ่ายเพื่อให้สมาชิกของผู้ร้องที่ ๒ สามารถเข้าถึงงบประมาณได้อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง นอกจากนี้ การสรรหาคณะกรรมการบริหารกองทุนจะต้องมีตัวแทนจากทุกภาคส่วนเพื่อให้สมาชิกของผู้ร้องที่ ๒ สามารถเสนอโครงการตามสิทธิที่ควรได้

๒.๒.๒ ข้อเท็จจริงฝ่ายผู้ถูกร้อง

จากการชี้แจงเป็นหนังสือและให้ข้อมูลในการประชุมตรวจสอบข้อเท็จจริงเมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ ณ ศาลากลางจังหวัดลำปาง สรุปได้ดังนี้

๑) ผู้ถูกร้องที่ ๑

๑.๑) การประกอบกิจการในพื้นที่เหมืองแม่เมาะ มีปริมาณถ่านหินลิกไนต์ที่คั่งค้างในเชิงเศรษฐกิจที่จะเปิดทำเหมืองประมาณ ๘๒๗ ล้านตัน ตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ มีพื้นที่ประมาณ ๙๕,๐๐๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๗.๕ ของพื้นที่อำเภอแม่เมาะ ผลิตถ่านหินเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตกระแสไฟฟ้า ซึ่งเป็นโรงไฟฟ้าหลักของภาคเหนือ ประกอบด้วย ๓ โครงการ ได้แก่

(๑) โครงการเหมืองแร่ถ่านหินลิกไนต์ ตั้งอยู่ตำบลแม่เมาะ และตำบลบ้านดง อำเภอแม่เมาะ พื้นที่รวมทั้งโครงการ ๑๔,๙๑๙ ไร่ ๖๓ ตารางวา มีใบอนุญาตประทานบัตร ๕๗ แปลง และมีอายุถึงปี ๒๕๘๕ คาดว่าจะมีปริมาณถ่านหินลิกไนต์คงเหลือ ๒๙๐ ล้านตัน เพียงพอสำหรับผลิตไฟฟ้าถึงปี ๒๕๙๔ ซึ่งแผนการผลิตไฟฟ้าจะเริ่มทยอยลดลงและสิ้นสุดโครงการในปี ๒๕๙๔

(๒) โครงการเหมืองแร่หินปูนเพื่ออุตสาหกรรมเคมี ตั้งอยู่ตำบลนาสัก อำเภอแม่เมาะ แร่หินปูนที่ผลิตได้จะถูกนำไปใช้ในระบบกำจัดก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์ (SO₂) ของโรงไฟฟ้าแม่เมาะ ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้รับอนุญาตทำเหมืองแร่หินปูนเพื่ออุตสาหกรรมเคมี โดยมีอายุประทานบัตรตั้งแต่วันที่ ๒๘ สิงหาคม ๒๕๖๐ ถึงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๘๕ รวม ๒๕ ปี

/ (๓) โรงไฟฟ้า...

(๓) โรงไฟฟ้าแม่เมาะ มีหน่วยการผลิตไฟฟ้า ๗ หน่วยการผลิต รวมกำลังผลิตติดตั้ง ๒,๔๕๕ เมกะวัตต์ ผลิตไฟฟ้าได้ประมาณ ๑๙,๐๐๐ ล้านหน่วย คิดเป็นประมาณร้อยละ ๘.๑ ของพลังงานไฟฟ้าที่ผลิตได้ทั้งหมดของประเทศ กระบวนการผลิตมีไอร้อนจากหม้อไอน้ำ มีระบบกำจัดก๊าซไนโตรเจนไดออกไซด์ (NO₂) และผ่านเครื่องดักจับฝุ่นไฟฟ้าสถิต ซึ่งมีฝุ่นระบายนอกไปบางส่วน และมีเครื่องดักจับก๊าซ SO₂ อีกชั้นหนึ่ง โดยฝุ่นที่ระบายออกจากปล่องของโรงไฟฟ้า มีค่าไม่ถึง ๑๐ mg/μm³ ส่วนการควบคุมระบบการผลิตของโรงไฟฟ้าจะมีสายพานลำเลียงเป็นระบบปิดทั้งหมด มีการฉีดพรมน้ำบริเวณกักเก็บเถ้าถ่านหินลิกไนต์ และมีระบบสเปรย์น้ำทั้งในส่วนของเหมืองและโรงไฟฟ้า

๑.๒) การปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและการแก้ไขปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อม

ผู้ร้องที่ ๑ ได้จัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (Environmental and Health Impact Assessment: EHIA) เพื่อขออนุญาตประทานบัตรและขออนุญาตประกอบกิจการโรงงาน และได้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมีมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมทั้งสามโครงการครบถ้วนมาโดยตลอด

๑.๓) การแก้ไขปัญหาและเยียวยาความเดือดร้อนเสียหายแก่ประชาชนรวมทั้งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในพื้นที่ตำบลสบป่าด

ที่ผ่านมา ชุมชนตำบลสบป่าดได้รับงบประมาณในการดูแลและพัฒนาคุณภาพชีวิตจากเงินกองทุนพัฒนาไฟฟ้าและงบประมาณ CSR ของผู้ร้องที่ ๑ เช่น แผนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตราษฎรตำบลสบป่าด ๕ ล้านบาทต่อปี แผนขับเคลื่อนกองจิตอาสา ของผู้ร้องที่ ๑ หมู่บ้านละ ๔๐,๐๐๐ บาทต่อปี รวมถึงสนับสนุนการจ้างกลุ่มแรงงาน การออกหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ การสนับสนุนกลุ่มอาชีพ และการบรรเทาสาธารณภัยและช่วยเหลือชุมชนในกรณีเกิดภัยพิบัติต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาหมู่บ้านรอบพื้นที่เหมืองแร่ลิกไนต์ และกองทุนเฝ้าระวังสุขภาพประชาชนรอบพื้นที่เหมืองแร่ลิกไนต์ ตามประกาศกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเฝ้าระวังสุขภาพสำหรับโครงการเหมืองแร่ พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยตรวจสอบสุขภาพประชาชนเป็นประจำทุกปี

๑.๔) การรับเรื่องร้องเรียนจากประชาชนและการแก้ไขปัญหา

ผู้ร้องที่ ๑ มีระบบรับเรื่องร้องเรียนและมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ ตรวจสอบและแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียน โดยมีช่องทางรับเรื่องร้องเรียน ๔ ช่องทาง ได้แก่ (๑) หนังสือร้องเรียน (๒) โทรศัพท์หมายเลข ๐๕๔ ๒๕๔ ๑๑๑ โดยจะติดเบอร์โทรศัพท์ไว้ที่บอร์ดแสดงผลการตรวจวัดสิ่งแวดล้อมที่อยู่บริเวณชุมชนโดยรอบ (๓) เว็บไซต์ complain-mmm.egat.co.th และ (๔) ตัวแทนชุมชนจะเป็นสื่อกลางรับเรื่องร้องเรียนเพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างเร่งด่วน เมื่อได้รับเรื่องร้องเรียน

/จะมี...

จะมีคณะทำงานพิจารณาและแก้ไขข้อร้องเรียนตามขั้นตอนที่กำหนดในรายงาน EHIA ที่ผ่านมา ได้แก้ไข ปัญหาหลายกรณี เช่น ปัญหาเสียงดัง ความสั่นสะเทือน คุณภาพน้ำในอ่างเก็บน้ำแม่เมาะ (ภาคผนวก ก) ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจวัดสิ่งแวดล้อม ติดตามปัญหา และแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยชุมชนจะเป็นสื่อกลางในการรับเรื่องร้องเรียนและประสานให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ เข้าไปชี้แจงกับประชาชน และจะมีหน่วยงานราชการเข้าตรวจติดตามการแก้ไขปัญหาในพื้นที่

๑.๕) การจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในเขตพื้นที่ของ อบต.สบป่าด ไม่มีพื้นที่ผลิตแร่ จึงได้รับจัดสรร ค่าภาคหลวงแร่ ในอัตราร้อยละ ๑๐ ของค่าภาคหลวงแร่ที่จัดเก็บได้ภายในเขต^๒ ซึ่งน้อยกว่าเทศบาล แม่เมาะ หรือ อบต.นาสัก ที่มีพื้นที่ผลิตแร่อยู่ในเขตการปกครอง ที่ได้รับจัดสรรในอัตราร้อยละ ๒๐ ของ ค่าภาคหลวงแร่ที่จัดเก็บได้ภายในเขต

๒) ผู้ถูกร้องที่ ๒

๒.๑) การปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและการแก้ไขปัญหามลกระทบตาม รายงาน EHIA โครงการขยายกำลังการผลิตโรงไฟฟ้าทดแทนโรงไฟฟ้าแม่เมาะ เครื่องที่ ๔-๗ ของผู้ถูกร้องที่ ๑

(๑) ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้ตรวจสอบรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการ ป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการ ขยายกำลังการผลิตโรงไฟฟ้าทดแทนโรงไฟฟ้าแม่เมาะ เครื่องที่ ๔-๗ ของผู้ถูกร้องที่ ๑ (ระยะดำเนินการ) ฉบับประจำเดือนมกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๕ พบว่า คุณภาพสิ่งแวดล้อมภายนอกโครงการ เช่น คุณภาพ น้ำผิวดินและตะกอนดินบริเวณอ่างเก็บน้ำแม่เมาะ มีค่าไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ทั้งนี้ บริษัท ที่ปรึกษาด้านสิ่งแวดล้อม คาดว่า สารหนูที่พบในตะกอนดินมาจากสภาพธรรมชาติของพื้นที่ในภาคเหนือ ที่ทรัพยากรดินมีวัตถุดิบกำเนิดดินที่มีสารหนูเป็นองค์ประกอบสูง

(๒) ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้มีหนังสือแจ้งผู้ถูกร้องที่ ๑ ให้ปฏิบัติตาม มาตรการต่าง ๆ อย่างเคร่งครัดและให้นำมาตรการที่เกี่ยวข้องจากรายงาน EHIA โครงการโรงไฟฟ้าแม่เมาะ ทดแทน เครื่องที่ ๘-๙^๓ ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาให้ความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

/(กก.วล.)...

^๒ ประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง การจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ และค่าภาคหลวงปิโตรเลียมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกาศ ณ วันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๔๔ กำหนดให้ ข้อ ๓ (๑) (ข) องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลอื่นที่อยู่ภายในจังหวัดที่มีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ตามประเภทนบัตร ให้ได้รับการจัดสรร ในอัตราร้อยละสิบของค่าภาคหลวงแร่ที่จัดเก็บได้ภายในเขต

^๓ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๕ ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้ กฟผ. ดำเนินการก่อสร้างและ ติดตั้งโรงไฟฟ้าแม่เมาะทดแทน เครื่องที่ ๘-๙ ซึ่งจะถูกปลดออกจากระบบไฟฟ้าในปี ๒๕๖๕ และปี ๒๕๖๘ ตามลำดับ ซึ่งมีระยะเวลาในการก่อสร้างประมาณ ๔๘ เดือน กำหนดจ่ายไฟฟ้าเชิงพาณิชย์ในปี ๒๕๖๙ โดยจะตั้งอยู่ในพื้นที่โรงไฟฟ้า แม่เมาะเดิม, สืบค้นจาก <https://www.egat.co.th/home/20220526-mis01/>, เมื่อวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๖๘

(กก.วล.) มาพิจารณาปฏิบัติในระยะดำเนินการด้วย โดยเฉพาะเรื่องมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมด้านคุณภาพน้ำ เช่น หากตรวจพบค่าปริมาณโลหะหนักในน้ำผิวดินและตะกอนดินในอ่างเก็บน้ำแม่เกาะไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ผู้ถูกร้องที่ ๑ ต้องตั้งคณะกรรมการไตรภาคี ประกอบด้วยผู้แทนของผู้ถูกร้องที่ ๑ หน่วยงานราชการ และประชาชนในพื้นที่ เพื่อร่วมพิจารณาและวิเคราะห์สาเหตุและหามาตรการที่เหมาะสมร่วมกัน รวมถึงให้ความรู้และความเข้าใจแก่ประชาชนถึงปัจจัยเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น และสาเหตุของการสะสมของปริมาณโลหะหนักในน้ำผิวดินและตะกอนดินในอ่างเก็บน้ำแม่เกาะในพื้นที่โครงการและพื้นที่ใกล้เคียง และจัดทำฐานข้อมูลการสะสมของปรอทและสารหนูในพื้นที่ศึกษาของโครงการโรงไฟฟ้า เพื่อใช้พิจารณาแนวโน้มการสะสมของโลหะหนัก ที่ผ่านมา ผู้ถูกร้องที่ ๒ ไม่ได้รับเรื่องร้องเรียนปัญหาผลกระทบจากการดำเนินโครงการดังกล่าวจากประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๒ จะติดตามตรวจสอบผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาของประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ ให้เป็นไปตามมาตรการและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในรายงาน EHIA

๒.๒) กองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าแม่เกาะ จังหวัดลำปาง

(๑) การดำเนินงานของกองทุนฯ เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานว่าด้วยกองทุนพัฒนาไฟฟ้าเพื่อการพัฒนาหรือฟื้นฟูท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้า พ.ศ. ๒๕๖๓ โดยกรณีข้อร้องเรียนของผู้ร้องที่ ๒ มีข้อเท็จจริง ดังนี้

(๑.๑) การไม่มีสัดส่วนสมาชิกของผู้ร้องที่ ๒ เข้าไปทำหน้าที่บริหารเงินกองทุนพัฒนาไฟฟ้าในพื้นที่ประกาศนั้น เนื่องจากคณะกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า (คพรพ.) มาจากการสรรหาผู้แทนจากทุกหมู่บ้านในพื้นที่ตามประกาศคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน เรื่อง การสรรหาคณะกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าและคณะกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้าตำบล พ.ศ. ๒๕๖๓ ดังนั้น สมาชิกของผู้ร้องที่ ๒ สามารถเข้ามามีส่วนในการบริหารจัดการได้โดยผ่านกลไกการสรรหาตามประกาศดังกล่าว

(๑.๒) การบริหารจัดการกองทุนฯ ทั่วประเทศ^๔ แบ่งเป็นกองทุนขนาดใหญ่ ๑๔ กองทุน ขนาดกลาง ๔๒ กองทุน และขนาดเล็กมีประมาณ ๔๐๐ กว่ากองทุน

/กองทุน...

^๔ กองทุนพัฒนาไฟฟ้า มี ๓ ประเภท ดังนี้

๑. กองทุนประเภท ก สำหรับพื้นที่ที่ได้รับการจัดสรรเงินเพื่อการพัฒนาพื้นที่มากพอต่อการบริหารจัดการได้เต็มรูปแบบ โดยมีปริมาณการผลิตพลังงานไฟฟ้ามากกว่า ๕,๐๐๐ ล้านกิโลวัตต์/ชั่วโมงต่อปี หรือมีรายได้มากกว่า ๕๐ ล้านบาทต่อปีขึ้นไป

๒. กองทุนประเภท ข สำหรับพื้นที่ที่ได้รับการจัดสรรเงินเพื่อการพัฒนาพื้นที่เพียงพอต่อการบริหารจัดการในระดับปานกลาง โดยมีปริมาณการผลิตพลังงานไฟฟ้าไม่เกิน ๕,๐๐๐ ล้านกิโลวัตต์/ชั่วโมงต่อปี และมีรายได้มากกว่า ๑ ล้านบาทแต่ไม่เกิน ๕๐ ล้านบาทต่อปี

กองทุนขนาดใหญ่บริหารจัดการโดย คพรฟ. และจะมีคณะกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า ตำบล (คพรต.) ทุกตำบล ตำบลละ ๑ ชุด ซึ่งอำเภอแม่เมาะมีคณะกรรมการทั้งหมด ๖ ชุด คือ คพรฟ. ๑ ชุด และมี คพรต. ๕ ชุด ทั้งนี้ คพรต. จะมีกรรมการจากภาคประชาชนไม่น้อยกว่า ๒ ใน ๓ โดยมีหลักการคือ ให้คณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกับผู้ร้องที่ ๓ โดยอำเภอไปร่วมกับกรรมการหมู่บ้านจัดทำเวทีประชาคมเพื่อสรรหา ผู้ร้องที่ ๒ ไม่สามารถตั้งเครือข่ายขึ้นมาเองได้ แต่ต้องอาศัยกลไกดังกล่าวเพื่อสรรหากรรมการ

(๑.๓) ผู้ร้องที่ ๒ เป็นผู้จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาชุมชนในพื้นที่รอบโรงไฟฟ้า (คพรฟ.) เพื่อทำหน้าที่บริหารจัดการเงินกองทุนสำหรับกองทุนพลังงานขนาดใหญ่และขนาดกลาง โดยคณะกรรมการชุดนี้จะมีจำนวนสูงสุดไม่เกิน ๓๕ คน องค์ประกอบของคณะกรรมการกำหนดให้มีผู้แทนภาคประชาชน ไม่น้อยกว่า ๒ ใน ๓ ของจำนวนกรรมการทั้งหมด และมีผู้ทรงคุณวุฒิ ๑ คน ซึ่งเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนเข้ามามีบทบาทและส่วนร่วมอย่างเข้มแข็งในการตัดสินใจด้านการบริหารเงินทุนด้านพลังงานของประเทศ หากเป็นที่ตั้งโรงไฟฟ้าจะมีสัดส่วนภาคประชาชนมากกว่า โดยผู้แทนภาครัฐของอำเภอแม่เมาะ มีทั้งหมด ๘ คน โดยผู้ว่าราชการจังหวัดลำปางเป็นผู้เลือก เนื่องจากแผนงานของคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) ต้องการให้มีผู้แทนด้านละ ๑ คน

(๑.๔) การจัดสรรงบประมาณจากกองทุนฯ ผู้ร้องที่ ๒ ได้กระจายอำนาจการบริหารจัดการตามระเบียบและขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด และให้ คพรฟ. พิจารณาอนุมัติโครงการชุมชนตามวัตถุประสงค์ของกองทุนฯ ภายใต้ระเบียบ หลักเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งโครงการที่เสนอต้องมาจากความต้องการของประชาชน และผ่านการประชาคมในระดับพื้นที่ โดยผู้ร้องที่ ๒ จะนำส่งค่าของงบประมาณให้แก่ คพรฟ. ของกองทุนฯ ทราบและพิจารณาต่อไป ภายใต้กรอบงบประมาณประจำแต่ละปีงบประมาณ

สำหรับกรณีการจัดสรรงบประมาณให้กับผู้ร้องที่ ๒ ผู้ร้องที่ ๒ มีสำนักงาน กกพ. ประจำเขต ๑ เชียงใหม่ เป็นที่ปรึกษาให้กับ คพรฟ. เพื่อให้ความรู้ด้านกฎหมาย สำหรับแผนงานของกองทุนฯ มีทั้งหมด ๗ แผนงาน หรือ ๗ ด้าน^๕ ซึ่งจัดทำผ่านการประชาคม

/ระดับ...

๓. กองทุนประเภท ค สำหรับพื้นที่ที่ได้รับการจัดสรรเงินน้อย ควรมีการบริหารจัดการอย่างจำกัด โดยมีปริมาณการผลิตพลังงานไฟฟ้าไม่เกิน ๑๐๐ ล้านกิโลวัตต์/ชั่วโมงต่อปี และมีรายได้ไม่เกิน ๑ ล้านบาทต่อปี

สืบค้นจาก <https://pdf.erc.or.th/MenuInternal/detail/209>, เมื่อวันที่ ๑๖ กรกฎาคม ๒๕๖๘

^๕ กกพ. กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรเงินกองทุนพัฒนาไฟฟ้าในพื้นที่ประกาศ โดยหลักเกณฑ์การจัดสรรเงินภายใต้กรอบวัตถุประสงค์และลักษณะโครงการ จำนวน ๗ ด้าน ซึ่งเป็นไปตามประกาศคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรเงินกองทุนพัฒนาไฟฟ้าเพื่อการพัฒนาหรือฟื้นฟูท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้า พ.ศ. ๒๕๖๓ ประกอบด้วย ๑) ด้านสาธารณสุข ๒) ด้านการศึกษา ๓) ด้านเศรษฐกิจชุมชน ๔) ด้านสิ่งแวดล้อม ๕) ด้านสาธารณสุข ๖) ด้านพลังงานชุมชน และ ๗) ด้านอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชน, สืบค้นจาก <https://pdf.erc.or.th/MenuInternal/detailShortCut/1146>, เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๘

ระดับหมู่บ้าน คือ คพรพ. อำเภอแม่เมาะได้แบ่งแผนงานเพื่อพัฒนาในลักษณะของโครงการพัฒนา ศักยภาพของหมู่บ้านและชุมชน (SML) คือ มีแผนงานพัฒนาในระดับหมู่บ้าน จัดสรรให้โครงการเกิดการ พัฒนาที่ยั่งยืนและกระจายมากขึ้น ซึ่งผู้ร้องที่ ๒ สามารถนำเสนอแผนงานต่าง ๆ ผ่านกลไกเวทีประชาคม กรรมการหมู่บ้านหรือเวทีระดับอำเภอ และหากต้องการพัฒนาอาชีพให้กับสมาชิกของผู้ร้องที่ ๒ ก็สามารถ ตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนและจัดทำโครงการเสนอได้ สำหรับการกำหนดให้หน่วยดำเนินการโครงการเป็น นิติบุคคลนั้น ผู้ร้องที่ ๒ สามารถนำเสนอโครงการผ่านการให้คำปรึกษาจากหน่วยงานของผู้ร้องที่ ๒ ที่ประจำเขตในพื้นที่ได้โดยไม่ต้องจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล

(๒) กรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดลำปางนำเงินกองทุนฯ ร้อยละ ๑๐ ไปพัฒนานอกพื้นที่อำเภอแม่เมาะแต่ยังคงอยู่ในจังหวัดลำปางนั้น เป็นไปภายใต้กรอบและวัตถุประสงค์ ที่ คพรพ. ได้พิจารณาและเห็นชอบร่วมกัน เป็นกลไกที่คิดร่วมกันและเห็นว่าควรใช้งบกองทุน ให้ครอบคลุมจังหวัดลำปาง ไม่ควรพัฒนาเฉพาะอำเภอแม่เมาะ ซึ่งเมื่อโรงไฟฟ้าตั้งอยู่ในจังหวัดลำปาง ก็ควรพัฒนาทั้งจังหวัด แต่ยังคงเน้นพัฒนาพื้นที่ในอำเภอแม่เมาะเป็นหลัก

๓) ผู้ถูกร้องที่ ๓

๓.๑) การจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นไปตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยมีหลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดสรร ค่าภาคหลวงแร่^๖ ตาม ข้อ ๓ ของประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น เรื่อง การจัดสรรค่าภาคหลวงแร่และค่าภาคหลวงปิโตรเลียมให้แก่องค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น ที่ให้จัดสรรค่าภาคหลวงแร่หลังจากหักส่งเป็นรายได้ของรัฐในอัตราร้อยละ ๔๐ แล้ว ให้แก่ อปท.^๗ ทั้งนี้ ผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้จัดสรรค่าภาคหลวงแร่ให้ อบต.สบป่าด ทุกปี

/๓.๒) ผู้ถูกร้อง...

^๖ อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ ๒

^๗ หลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ มี ๒ กรณี ดังนี้

(๑) กรณี อบต. และเทศบาล

(๑.๑) อบต. หรือเทศบาลที่มีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ตามประธานบัตร ให้ได้รับการจัดสรรในอัตราร้อยละ ๒๐ ของค่าภาคหลวงแร่ที่จัดเก็บได้ภายในเขต

(๑.๒) อบต. และเทศบาลอื่นที่อยู่ภายในจังหวัดที่มีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ตามประธานบัตร ให้ได้รับการ จัดสรรในอัตราร้อยละ ๑๐ ของค่าภาคหลวงแร่ที่จัดเก็บได้ภายในเขต

(๑.๓) อบต. และเทศบาลในจังหวัดอื่นให้ได้รับจัดสรรในอัตราร้อยละ ๑๐ ของค่าภาคหลวงแร่ที่จัดเก็บได้ ภายในเขต

การจัดสรรระหว่าง อปท. ตาม (๑.๑) ให้จัดสรรตามจำนวนองค์กร สำหรับตาม (๑.๒) และ (๑.๓) ให้จัดสรรตามอัตราส่วนแห่งยอดจำนวนราษฎรตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ในวันสิ้นปีงบประมาณก่อนปีงบประมาณ ที่ล่วงมาแล้ว

๓.๒) ผู้ถูกร้องที่ ๓ เคยหาหรือว่า ควรแก้ไขพระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่กำหนดให้จัดสรร ค่าภาคหลวงแร่ตามพื้นที่ประทานบัตร ซึ่งรวมถึงเขตพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตให้แต่งแร่หรือประกอบโลหกรรม หรือที่ทิ้งมูลดินทรายซึ่งมีเขตติดต่อกับประทานบัตร เนื่องจาก อบต. บางแห่งที่มีพื้นที่อยู่ใกล้กับเหมืองแร่ หรือมีพื้นที่ทิ้งดิน/เก็บกองเกี่ยวกับแร่ กลับไม่ได้รับการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ หรือได้รับการจัดสรร เพียงเล็กน้อย และเพื่อให้ อบต. ในพื้นที่ได้รับจัดสรรทุกแห่งและได้งบประมาณที่ใกล้เคียงกัน สำหรับ กรณีของ อบต.สบป่าด นั้น ไม่ได้อยู่ในพื้นที่ประทานบัตรและไม่มีคำขอประทานบัตรในพื้นที่

๓.๓) เมื่อปี ๒๕๕๔ ผู้ถูกร้องที่ ๓ ได้ประชุมประเด็นหลักเกณฑ์การจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ให้แก่ อบต. และ อบท. และมีหนังสือถึงปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีเพื่อหาหรือ ประเด็นดังกล่าว โดยเสนอ ๒ แนวทาง ในการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ ดังนี้

แนวทางที่ ๑ จัดสรรให้ อบจ. ซึ่งเป็นที่ตั้งประทานบัตร ร้อยละ ๑๐ จากเดิมร้อยละ ๒๐

แนวทางที่ ๒ จัดสรรให้ อบต. หรือเทศบาล เพิ่มเติม ดังนี้

- จัดสรรให้ อบต. หรือเทศบาล ซึ่งเป็นที่ตั้งของประทานบัตร ร้อยละ ๒๐ ในสัดส่วนที่เท่ากัน

- จัดสรรให้ อบต. หรือเทศบาล ซึ่งเป็นที่ตั้งของใบอนุญาต ที่เกี่ยวเนื่องกับประทานบัตร ร้อยละ ๑๐ (ในสัดส่วนที่เท่ากัน) ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ (ใช้บังคับ ในขณะนั้น)

- จัดสรรให้ อบต. หรือเทศบาลที่ติดกับ อบต. หรือเทศบาล ซึ่งเป็นที่ตั้งของประทานบัตร ร้อยละ ๑๐ (ในสัดส่วนที่เท่ากัน)

ทั้งนี้ การจัดสรรดังกล่าวจะช่วยแก้ปัญหาได้ เนื่องจากเป็นการ กระจายงบประมาณให้ได้เท่ากันสำหรับพื้นที่ที่ติดกับ อบต. หรือเทศบาลที่ตั้งของประทานบัตร และ อบต. หรือเทศบาลที่อยู่ภายในจังหวัดที่เป็นที่ตั้งของประทานบัตร

๓.๔) การจัดสรรงบประมาณให้ อบต. หรือเทศบาลไม่ซ้ำซ้อนกัน กล่าวคือ อบต. หรือเทศบาลในจังหวัดที่ได้รับแล้ว จะไม่ได้รับการจัดสรรอีก หากจะให้ครอบคลุม อบต. หรือ เทศบาลข้างเคียงที่ไม่มีกิจกรรมประทานบัตรตั้งอยู่ อาทิ ที่ตั้งกองเก็บดิน ที่ตั้งโรงงาน จะต้องแก้ไข กฎหมายเกี่ยวกับการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ต่อไป

/๒.๒.๓ ข้อเท็จจริง...

---

(๒) กรณีองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ให้จัดสรรค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่ ในอัตราร้อยละ ๒๐ ของค่าภาคหลวงแร่ที่จัดเก็บได้ภายในเขต อบจ. นั้น

๒.๒.๓ ข้อเท็จจริงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑) สผ. และจังหวัดลำปาง ให้ข้อเท็จจริงสอดคล้องกันว่า ได้ตรวจสอบรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม โครงการเหมืองแร่ถ่านหินลิกไนต์ โครงการเหมืองแร่หินปูน และโครงการโรงไฟฟ้าแม่เมาะของผู้ถูกร้อง ที่ ๑ ตามหน้าที่และอำนาจของแต่ละหน่วยงานแล้ว

๒) สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปางและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านสบป่าด (รพ.สต.บ้านสบป่าด) ให้ข้อเท็จจริงสอดคล้องกันดังนี้

ในปีงบประมาณ ๒๕๕๙-๒๕๖๕ แนวโน้มผู้ป่วยนอกของโรงพยาบาลแม่เมาะลดลง ได้แก่ โรคทางเดินหายใจทุกชนิด โรคติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนบน ปอดบวม หลอดลมอักเสบ ภูมิแพ้ หอบหืด และปอดอุดกั้นเรื้อรัง ผู้ป่วยส่วนใหญ่เป็นโรคเรื้อรัง โรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง ส่วนประชาชนที่มารับบริการที่ รพ.สต.บ้านสบป่าด เป็นโรกระบบทางเดินหายใจและโรคผิวหนัง และเนื้อเยื่อใต้ผิวหนัง ซึ่งยังไม่สามารถสรุปได้โดยตรงว่า เกิดจากการประกอบกิจการเหมืองแร่และโรงไฟฟ้าของผู้ถูกร้องที่ ๑ เนื่องการกลุ่มโรคดังกล่าวเกิดจากหลายสาเหตุ อีกทั้งที่ผ่านมายังไม่พบข้อมูลการรักษาที่มีสาเหตุและผลกระทบจากการประกอบกิจการเหมืองแร่และโรงไฟฟ้าแม่เมาะ

๓) สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดลำปาง (ทสจ.ลำปาง) สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ ๒ ลำปาง (สคพ. ๒ ลำปาง) และอำเภอแม่เมาะ ให้ข้อมูลสอดคล้องกันดังนี้

๓.๑) วันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๕ หน่วยงานทั้งสามร่วมกับสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลำปาง สำนักงานประมงจังหวัดลำปาง สำนักงานสาธารณสุขอำเภอแม่เมาะ ปกครองอำเภอแม่เมาะ อบต.สบป่าด กำนันตำบลสบป่าด ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ประชุมตรวจสอบข้อเท็จจริง และรับฟังการชี้แจงผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมและมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมของโรงไฟฟ้าแม่เมาะ (รายงาน monitor) จากเจ้าหน้าที่ของผู้ถูกร้องที่ ๑ และมีมติดังนี้

(๑) มลภาวะทางเสียง ข้อมูลจากรายงาน monitor พบว่าเป็นเสียงจากโรงงานที่ไม่ใช่เสียงรบกวนตามประเด็นการร้องเรียน จึงต้องตรวจวัดเสียงรายหมู่บ้านที่ระบุไว้ โดย ทสจ.ลำปาง จะประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดจุดติดตั้งเครื่องมือและวัดเสียงในช่วงที่ได้รับผลกระทบต่อไป

(๒) มลภาวะจากฝุ่นละออง เนื่องจากเป็นช่วงฤดูมรสุมที่มีฝนตกอย่างต่อเนื่อง ทำให้ปริมาณฝุ่นลดลงจนไม่สามารถตรวจสอบข้อเท็จจริงได้ แต่บริเวณโรงไฟฟ้าแม่เมาะ มีการติดตั้งสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศของผู้ถูกร้องที่ ๑ และกรมควบคุมมลพิษ (คพ.) ที่เก็บ

/ข้อมูล...

ข้อมูลค่าฝุ่นละอองและก๊าซที่เกิดจากกระบวนการผลิตไฟฟ้า และจากข้อมูลผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศในพื้นที่บริเวณตำบลสบป่าด อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง (สถานี รพ.สต.บ้านสบป่าด) การตรวจวัดปริมาณฝุ่นละอองและก๊าซ SO₂ รายเดือน และข้อมูลในปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ โดยกองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง คพ. สรุปข้อมูลเบื้องต้นได้ดังนี้

(๒.๑) ค่าก๊าซ SO₂ ค่าเฉลี่ย ๑ ชั่วโมง ค่าเฉลี่ยรายเดือนย้อนหลัง ๓ ปี (ปี ๒๕๖๓-๒๕๖๕) ไม่เกินค่ามาตรฐาน

(๒.๒) ฝุ่น PM 10 และฝุ่น PM 2.5 ค่าเฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมง (µg/m³) มีค่าเกินมาตรฐาน ในช่วงเดือนมกราคม-เมษายนของทุกปี (ปี ๒๕๖๓-๒๕๖๕) เนื่องจากเป็นช่วงที่เกิดไฟป่าและหมอกควันจากการเผาในที่โล่งและไฟป่าเป็นประจำ สอดคล้องกับค่าฝุ่น PM 10 และฝุ่น PM 2.5 ค่าเฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมง (µg/m³) ในช่วงเดือนพฤษภาคม-ธันวาคมของทุกปี (ปี ๒๕๖๓-๒๕๖๕) ที่ไม่พบวันที่มีค่าฝุ่นเกินมาตรฐาน จึงทำให้ไม่สามารถระบุที่มาของแหล่งกำเนิดฝุ่นที่แท้จริงว่าเกิดจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ถ่านหินลิกไนต์ หินปูน และโรงไฟฟ้าแม่เมาะของผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่อย่างไร

(๓) ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งอ้างถึงคุณภาพน้ำและการปนเปื้อนของโลหะหนักจากน้ำทิ้งจากกระบวนการผลิตไฟฟ้า จากการสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบบำบัดน้ำเสียของโรงไฟฟ้าแม่เมาะ พบว่า ปี ๒๕๖๔ สคพ. ๒ ลำปาง ได้ตรวจสอบระบบบำบัดน้ำเสียตามโครงการติดตามตรวจสอบแหล่งกำเนิดมลพิษเพื่อส่งเสริมให้ปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งเก็บตัวอย่างน้ำทิ้งของโรงไฟฟ้าบริเวณปลายท่อบ่อกักน้ำ (diversion pond) ก่อนระบายลงสู่บ่อกักน้ำตลาดห้วยเป็ดและไหลลงสู่อ่างเก็บน้ำแม่เมาะ โดยจากการวิเคราะห์คุณภาพน้ำทิ้งและค่าโลหะหนักอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานน้ำทิ้งโรงงานอุตสาหกรรม ยกเว้นสารปรอทที่ไม่สามารถวิเคราะห์ได้ จากนั้นได้ร่วมกำหนดจุดเก็บตัวอย่างน้ำเพื่อตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำ ๓ จุด ดังนี้ จุดที่ ๑ จุดน้ำเข้าอ่างเก็บน้ำแม่เมาะ และจุดที่ ๒ ประตูระบายน้ำอ่างแม่เมาะ พบว่า ทั้ง ๒ จุด ปนเปื้อนแบคทีเรียกลุ่มฟีคัลโคลิฟอร์ม มีค่าเกินมาตรฐาน^๔ และมีการปนเปื้อนโลหะหนัก ได้แก่ ทองแดง แมงกานีส สังกะสี และโครเมียม แต่ค่าการปนเปื้อนไม่เกินค่ามาตรฐาน และจุดที่ ๓ จุดเก็บตัวอย่างน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียของโรงไฟฟ้าแม่เมาะ พบว่า มีการปนเปื้อนของโลหะหนัก ได้แก่ ทองแดง และแมงกานีส แต่ไม่เกินค่ามาตรฐาน^๕

/(๔) มลภาวะ...

^๔ ประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ ๘ (พ.ศ. ๒๕๓๗) เรื่อง กำหนดมาตรฐานคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินคุณภาพแหล่งน้ำผิวดิน

^๕ ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งจากโรงงานอุตสาหกรรม นิคมอุตสาหกรรม และเขตประกอบการอุตสาหกรรม ประกาศ ณ วันที่ ๒๙ มีนาคม ๒๕๕๙

(๔) มลภาวะทางกลิ่น คพ. ได้มีหนังสือตอบผู้ถูกร้องที่ ๑ ถึงผลการตรวจวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมว่า เหมือนถ่านหินลิกไนต์ เหมือนหินปูน และโรงไฟฟ้า ไม่เข้าข่ายเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษตามที่กฎหมายกำหนด^{๑๐} แต่เห็นว่าผู้ถูกร้องที่ ๑ ควรแก้ไขปัญหากลิ่นรบกวนตามมาตรการให้ครบถ้วน ทั้งนี้ คพ. มีสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศแบบถาวรตั้งอยู่บริเวณชุมชนโดยรอบพื้นที่ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ที่สามารถนำข้อมูลผลการตรวจวัดไปใช้ประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวข้องได้

๓.๒) วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ประชุมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ณ ศาลากลางจังหวัดลำปาง และที่ประชุมเห็นควรให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ดำเนินการตามมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และขอให้ตรวจวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติม โดยเฉพาะเรื่องเสียงดังรบกวน

๓.๓) วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๖๖ สคพ. ๒ ลำปาง ร่วมกับ คพ. ได้แจ้งผลการตรวจวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพิ่มเติม ระหว่างวันที่ ๔-๑๔ มีนาคม ๒๕๖๖ โดยพบว่า (๑) เสียงจากกิจกรรมเหมืองถ่านหินลิกไนต์ไม่เป็นเสียงรบกวน (๒) เสียงจากกิจกรรมโรงไฟฟ้าแม่เมาะบริเวณสถาบันธรรมมาภิวัตน์ มีระดับการรบกวนอยู่ในช่วง ๐.๘-๑๓.๓ เดซิเบลเอ (ค่ามาตรฐาน ๑๐ เดซิเบลเอ) ซึ่งมีบางช่วงสูงเกินค่ามาตรฐาน จึงเป็นเสียงรบกวน สำหรับผลการตรวจวัดระดับเสียงโดยทั่วไปทั้งจากกิจกรรมเหมืองถ่านหินลิกไนต์และโรงไฟฟ้าแม่เมาะ มีค่าไม่เกินค่ามาตรฐานทั้งหมด และผลการตรวจวัดความสั่นสะเทือน ระหว่างวันที่ ๑๐-๒๕ มีนาคม ๒๕๖๖ จากกิจกรรมการระเบิดของเหมืองถ่านหินลิกไนต์และเหมืองหินปูน ไม่พบความสั่นสะเทือน

๔) สำนักงานประมงจังหวัดลำปาง แจ้งว่า ที่ผ่านมา ไม่ได้รับรายงานเกี่ยวกับปลาตายในอ่างเก็บน้ำในเขตพื้นที่อำเภอแม่เมาะ ซึ่งได้แก่ อ่างเก็บน้ำแม่จาง และอ่างเก็บน้ำแม่ขาม แต่ได้รับเรื่องร้องเรียนเฉพาะการทำประมงผิดกฎหมายในช่วงฤดูปลาวางไข่

๒.๒.๔ การแสวงหาข้อเท็จจริงของพนักงานเจ้าหน้าที่

๑) การให้ถ้อยคำของพยานบุคคล

เมื่อวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๖๖ ผ่านโปรแกรม zoom meeting สรุปได้ดังนี้

/ในปี ๒๕๖๖...

^{๑๐} ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดให้โรงงานอุตสาหกรรมบางประเภทและบางขนาดเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษที่จะต้องถูกควบคุมค่าความเข้มข้นของอากาศเสียที่ปล่อยทิ้งออกสู่บรรยากาศ ประกาศ ณ วันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

^{๑๑}

ส่งเสริมการศึกษา และพัฒนาสังคม

อำเภอแม่เมาะ

ในปี ๒๕๖๖ ผู้ร้องที่ ๒ ได้รับเงินสนับสนุน ๖๐๐,๐๐๐ บาท จากกองทุนฯ โดยได้รับงบประมาณบางส่วนจาก อบต. ๓๐๐,๐๐๐ บาท และอำเภอแม่เมาะ ๓๐๐,๐๐๐ บาท แต่มีข้อห่วงกังวลเรื่องการกระจายงบประมาณให้แก่สมาชิกของผู้ร้องที่ ๒ และประชาชนในพื้นที่ เมื่อเทียบกับพื้นที่อำเภออื่น ๆ ซึ่งเห็นว่ายังมีความเหลื่อมล้ำ เพราะผู้ป่วยที่ได้รับการรับรองจากคำพิพากษาได้รับเงินปีละ ๒ ล้านบาท แต่ผู้ร้องที่ ๒ [REDACTED] กลับได้งบประมาณเพียง ๖๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งน้อยกว่ามาก นอกจากนี้ หากไม่มีแกนนำอาจทำให้การรับงบประมาณไม่ต่อเนื่อง ดังนั้น จึงต้องมีหลักเกณฑ์และระบบการจัดสรรงบประมาณที่ยั่งยืน โดยเสนอให้ (๑) จัดสรรเงินกองทุนเฉลี่ยตามจำนวนประชากร (๒) อนุมัติงบประมาณให้สอดคล้องกับฤดูกาลทำเกษตรของประชาชน และ (๓) เพิ่มงบประมาณด้านที่ ๗ (ด้านอื่น ๆ) ให้มากขึ้น เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงเงินกองทุนได้มากขึ้น สำหรับปัญหามลพิษนั้น ยังคงได้รับกลิ่นเหม็นลักษณะคล้ายยางรถยนต์ไหม้ และเสียงดังในเวลาากลางคืน โดยเฉพาะหลังเวลา ๒๔.๐๐ น.

๒) รายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม โรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ปี ๒๕๖๕-๒๕๖๗ สืบค้นจากเว็บไซต์ของ สผ. (ภาคผนวก ข)

๓. ความเห็นคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

กรณีตามคำร้องมีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า การประกอบกิจการโรงไฟฟ้าและโครงการเหมืองแร่ในพื้นที่อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง การถูกตัดสิทธิการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ และการไม่ได้รับการเยียวยาจากกองทุนพัฒนาไฟฟ้า ผู้ถูกร้องทั้งสามมีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือไม่ โดยมีข้อพิจารณา ดังนี้

๓.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๓ (๒) ได้รับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนในการมีส่วนร่วมจัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมาตรา ๕๗ (๒) กำหนดให้เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องคุ้มครอง บำรุงรักษา พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม (International Covenant on Economic Social and Cultural Rights: ICESCR) ข้อ ๑๒ ได้ให้การรับรองสิทธิของบุคคลในการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิตตามมาตรฐานสูงสุดเท่าที่เป็นได้ โดยรัฐจะต้องปรับปรุงในทุกด้านของสุขลักษณะทางสิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรมเพื่อบรรลุผลในการทำให้สิทธิเหล่านี้เป็นจริงอย่างสมบูรณ์ ประกอบกับพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕ ได้รับรองและคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่จะดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ หากสิทธิที่ได้รับการรับรองและคุ้มครองดังกล่าวนี้

/ถูกละเมิด...

ถูกละเมิด บุคคลย่อมสามารถใช้สิทธิตามมาตรา ๔๑ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ เสนอเรื่องราวร้องทุกข์ต่อหน่วยงานของรัฐและต้องได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว โดยเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดูแลให้มีการปฏิบัติตามและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด ซึ่งสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนสากลที่ได้ให้การรับรองสิทธิในการดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่ดีและยั่งยืน รวมทั้งเอื้อต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต

เมื่อวันที่ ๘ ตุลาคม ๒๕๖๔ คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (United Nations Human Rights Council) ได้รับรองว่าการมีสิ่งแวดล้อมที่สะอาด ดีต่อสุขภาพ และยั่งยืน เป็นสิทธิมนุษยชน มีหลักการสำคัญ คือ หลักการป้องกันไว้ก่อน ที่มุ่งป้องกันไม่ให้เกิดมลพิษหรือความเสียหายตั้งแต่ต้นเพื่อรักษาสภาพแวดล้อมที่ดี และหลักผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย ที่ผู้ที่ก่อให้เกิดมลพิษหรือความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม จะต้องเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการป้องกัน ควบคุม หรือฟื้นฟูความเสียหายนั้น ซึ่งทั้งสองหลักการนี้ทำงานร่วมกันเพื่อสนับสนุนและทำให้สิทธิในสิ่งแวดล้อมที่ดีของประชาชนเป็นจริง และได้รับการคุ้มครองอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นไปตามหลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (United Nations Guiding Principles on Business and Human Rights: UNGPs) ซึ่งกำหนดกรอบแนวทางให้ทุกภาคส่วนร่วมกันเฝ้าระวังและป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนจากการประกอบธุรกิจ โดยระบุถึงหน้าที่ของรัฐในการปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ความรับผิดชอบของภาคธุรกิจในการประกอบการโดยเคารพสิทธิมนุษยชน ซึ่งรวมถึงการจัดให้มีกระบวนการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน และหน้าที่ของทั้งรัฐและภาคธุรกิจในการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการประกอบธุรกิจ

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๖ คณะรัฐมนตรีได้มีมติรับทราบแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐) พร้อมทั้งมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามแผนอย่างเป็นรูปธรรม โดยการประกาศใช้แผนปฏิบัติการเป็นการยืนยันนโยบายและความตั้งใจจริงของรัฐบาลในการส่งเสริมการดำเนินธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อและเคารพสิทธิมนุษยชน มุ่งสู่การพัฒนาเศรษฐกิจไทยอย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป โดยกำหนดหน้าที่ของรัฐในการคุ้มครองสิทธิของประชาชนจากการถูกละเมิดโดยภาคธุรกิจ กำหนดความรับผิดชอบของภาคธุรกิจในการเคารพสิทธิมนุษยชน ตลอดจนกำหนดให้มีการเยียวยาเมื่อเกิดความเสียหายจากการประกอบธุรกิจ

๓.๒ กรณีปัญหาตามคำร้องทั้งสอง มีประเด็นที่ต้องพิจารณา ๓ ประเด็น ดังนี้

๓.๒.๑ ประเด็นที่ ๑ การประกอบกิจการเหมืองแร่และโรงไฟฟ้าแม่เมาะของผู้ถูกร้องที่ ๑ มีการกระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้องและประชาชนที่ได้รับผลกระทบหรือไม่ อย่างไร

๑) จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า

๑.๑) ผู้ถูกร้องที่ ๑ ประกอบกิจการในพื้นที่อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ๓ กิจการ ได้แก่ เหมืองแร่ถ่านหินลิกไนต์ และเหมืองแร่หินปูนเพื่ออุตสาหกรรมเคมี และโรงไฟฟ้าแม่เมาะ ซึ่งเป็นโครงการขนาดใหญ่ที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ โดยจัดทำรายงาน EIA และรายงาน EHIA และต้องปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้ในรายงาน มีการเยียวยาช่วยเหลือประชาชนในพื้นที่ตำบลสบป่าด โดยมีกองทุนเฝ้าระวังสุขภาพของประชาชน มีการสนับสนุนงบประมาณจากกองทุนพัฒนาหมู่บ้านรอบพื้นที่เหมืองแร่ ทั้ง ๖ ตำบล ซึ่งรวมตำบลสบป่าดด้วย และตามข้อมูลรายงาน EHIA โครงการขยายกำลังการผลิตโรงไฟฟ้าทดแทนโรงไฟฟ้าแม่เมาะ เครื่องที่ ๔-๗ ของผู้ถูกร้องที่ ๑ (ระยะดำเนินการ) ประจำปีเดือนมกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๕ พบว่า คุณภาพน้ำผิวดินและตะกอนดินบริเวณอ่างเก็บน้ำแม่เมาะ มีค่าไม่เป็นไปตามมาตรฐาน

๑.๒) รายงาน EHIA ของโครงการโรงไฟฟ้าแม่เมาะทดแทน เครื่องที่ ๘-๙ ระบุว่า คาดว่าสารหนูที่พบในตะกอนดิน มีสาเหตุจากสภาพธรรมชาติของพื้นที่สูงทางภาคเหนือที่มีวัตถุต้นกำเนิดดินมีสารหนูเป็นองค์ประกอบสูง ประกอบกับผลวิเคราะห์คุณภาพน้ำผิวดิน และน้ำทิ้งจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะ เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๕ พบว่า คุณภาพน้ำผิวดินทั้ง ๒ จุดเก็บตัวอย่าง ได้แก่ บริเวณจุดน้ำเข้าอ่างเก็บน้ำแม่เมาะ และประตูระบายน้ำอ่างแม่เมาะ ปนเปื้อนแบคทีเรียกลุ่มพีคิลโคลิฟอร์มและปนเปื้อนโลหะหนัก แต่ไม่เกินค่ามาตรฐาน และคุณภาพตัวอย่างน้ำทิ้งจากระบบบำบัดน้ำเสียของโรงไฟฟ้าแม่เมาะ พบว่า ปนเปื้อนค่าโลหะหนัก แต่อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานเช่นกัน และข้อมูลจากสำนักงานประมงจังหวัดลำปาง ก็ไม่ได้รับรายงานเกี่ยวกับปลาตายในอ่างเก็บน้ำแม่เมาะ และอ่างเก็บน้ำแม่ขาม ซึ่งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอแม่เมาะ

๑.๓) ผลการตรวจวัดคุณภาพอากาศบริเวณพื้นที่โดยรอบเหมืองแร่ และโรงไฟฟ้าแม่เมาะของผู้ถูกร้องที่ ๑ โดยสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศของ คพ. ในปี ๒๕๖๓-๒๕๖๕ พบว่าค่าฝุ่น PM 10 และค่าฝุ่น PM 2.5 เฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมง ในช่วงเดือนมกราคม-เมษายนของทุกปี เกินค่ามาตรฐาน แต่ไม่สามารถระบุที่มาของแหล่งกำเนิดฝุ่นละอองว่าเกิดจากการประกอบกิจการของผู้ถูกร้องที่ ๑ หรือไม่ อย่างไร เนื่องจากเป็นช่วงที่มีปัญหาไฟป่าและหมอกควัน

๑.๔) รายงานผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อมโรงไฟฟ้าแม่เมาะ ในช่วงปี ๒๕๖๕ - ๒๕๖๗ ระบุว่า มีประเด็นสิ่งแวดล้อมหลายด้านที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานหรือเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในรายงาน EHIA โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณภาพอากาศ พบว่า ค่าฝุ่น PM 10 และฝุ่นละอองรวม เกินเกณฑ์มาตรฐานอย่างต่อเนื่องในทุกปี โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง ซึ่งสาเหตุหลักมาจากการเผาในที่โล่ง การเผาวัสดุทางการเกษตร และไฟป่า นอกจากนี้ คุณภาพอากาศที่ระบายออกจาก

/ปล่องโรงไฟฟ้า...

ปล่องโรงไฟฟ้าแม่เมาะ พบว่า ค่าอัตราการระบายก๊าซ SO₂ และ NO_x ในบางวัน เกินเกณฑ์ควบคุม ในรายงาน EHIA สำหรับคุณภาพน้ำผิวดินและตะกอนดิน พบว่า ในอ่างเก็บน้ำแม่เมาะ มีค่าสารหนูในน้ำ และตะกอนดินเกินมาตรฐานเล็กน้อย รวมถึงพบแคดเมียมในตะกอนดินเกินมาตรฐาน ส่วนในอ่างเก็บน้ำแม่จางและลำน้ำแม่จาง พบว่า ค่าบีโอดีไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน เนื่องจากเก็บตัวอย่างน้ำในช่วงฤดูฝนทำให้เกิดจากการชะล้างตะกอนอินทรีย์ และตรวจพบสารหนูเกินมาตรฐานในดินหลายพื้นที่อย่างต่อเนื่อง โดยสาเหตุหลักมาจากดินในภาคเหนือที่มีสารหนูสูงตามธรรมชาติ และอาจเกิดจากการใช้ยาฆ่าแมลงในการเกษตร รวมถึงมีการพบปรอทอินทรีย์เกินมาตรฐานในเนื้อปลาจากอ่างเก็บน้ำแม่จาง และเขื่อนกิ่วลมในปี ๒๕๖๕ ซึ่งเป็นแหล่งน้ำดิบที่ใช้ในกระบวนการผลิตไฟฟ้า แต่ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้แก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นครบถ้วนแล้วตามรายงาน monitor

๑.๕) ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ศึกษาวิจัยเพิ่มเติมตามที่กำหนดไว้ในรายงาน EHIA อาทิ การประเมินการกระจายตัวของฝุ่น PM 10 และโอโซน ของพื้นที่ศึกษาโดยรอบพื้นที่ กฟผ. แม่เมาะ สรุปได้ว่า ฝุ่น PM 10 และ PM 2.5 ไม่ได้เกิดจากกิจกรรมของโรงไฟฟ้าและกิจกรรมของเหมือง หากแต่เกิดจากการเผาชีวมวลในที่โล่งบริเวณพื้นที่การศึกษาเป็นหลัก โดยพบว่าสัดส่วนการระบายของ PM 10 และ PM 2.5 จากการเผาชีวมวลในที่โล่งมีค่าสูงสุดถึงร้อยละ ๙๗ และ ๙๘ ของแหล่งกำเนิดตามลำดับ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาวิจัยการตกสะสมของสารกรดในดิน และความสามารถของดินในการรองรับสารกรดบริเวณพื้นที่โครงการและพื้นที่ใกล้เคียง ที่คาดว่ามีการตกสะสมของสารกรดค่อนข้างสูงเพื่อใช้ทำนาย เตือนภัย และเป็นแนวทางในการเฝ้าระวังผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต สรุปผลได้ว่าดินในพื้นที่ไม่เหมาะกับการเพาะปลูกพืชและมีความสามารถในการรองรับสารกรดต่ำ รวมทั้งได้จัดทำฐานข้อมูลการสะสมของปรอทและสารหนูในพื้นที่ศึกษาของโครงการโรงไฟฟ้าแม่เมาะผ่านระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เพื่อใช้พิจารณาแนวโน้มการสะสมของโลหะหนักต่อไป

๑.๖) สคพ. ๒ ลำปาง ให้ข้อมูลว่า ผลการตรวจวัดระดับเสียงจากรายงาน monitor เป็นข้อมูลเสียงจากโรงงานที่ไม่ใช่เสียงรบกวนตามการร้องเรียน และได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตรวจวัดเสียงรบกวนจากกิจกรรมโรงไฟฟ้าแม่เมาะ ระหว่างวันที่ ๔-๑๔ มีนาคม ๒๕๖๖ ณ สถาบันธรรมมาภิวัตน์ ตำบลสบป่าด อำเภอมแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ซึ่งอยู่ห่างจากโรงไฟฟ้าประมาณ ๔ กิโลเมตร พบว่า มีบางช่วงเวลาที่ได้รับการรบกวนจากกิจกรรมโรงไฟฟ้าแม่เมาะ เนื่องจากมีค่าเกินมาตรฐาน สอดคล้องกับคำร้องของผู้ถูกร้องที่ ๑ และพยานบุคคลที่ได้รับแจ้งจากประชาชนในพื้นที่ว่าได้รับความเดือดร้อนด้านเสียงดังรบกวนในช่วงเวลาภาคค่ำ ทำให้นอนไม่หลับและเกิดความเครียดสะสม โดยเฉพาะผู้สูงอายุ อีกทั้งยังมีข้อมูลผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาใน รพ.สต.บ้านสบป่าด ที่แสดงให้เห็นว่าผู้ป่วยโรคความดันโลหิตสูงและผู้ป่วยโรคเบาหวานมีจำนวนเพิ่มขึ้น รวมทั้งพบปัญหาสุขภาพในผู้สูงอายุ

/๒) พิจารณาแล้ว...

๒) พิจารณาแล้วเห็นว่า

๒.๑) แม้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ได้ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้ในรายงาน EHIA ของโรงไฟฟ้าแม่เมาะ และได้แก้ไขปัญหามาตรการครบถ้วนตามที่ปรากฏในรายงานดังกล่าว รวมทั้งได้ศึกษาวิจัยร่วมกับสถาบันการศึกษาเกี่ยวกับฝุ่นละออง โอโซน และการสะสมของสารพิษในตะกอนดิน แต่ผลการตรวจวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมหลายด้านที่มีค่าไม่เป็นไปตามมาตรฐานหรือเกินเกณฑ์มาตรฐานอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะมลพิษทางอากาศที่เกินเกณฑ์มาตรฐานอย่างต่อเนื่องทุกปี การที่ค่าฝุ่นสูงในพื้นที่ที่โรงไฟฟ้าตั้งอยู่ย่อมส่งผลกระทบต่อประชาชน และยังพบว่ามีการปนเปื้อนในน้ำและดิน โดยตรวจพบสารหนูในน้ำและดิน รวมถึงแคดเมียมในตะกอนดินที่เกินมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งพบปรอทอินทรีย์เกินมาตรฐานในเนื้อปลาจากแหล่งน้ำดิบ แม้จะไม่มีสารระบายน้ำจากกระบวนการผลิตโดยตรง แต่การปนเปื้อนสารโลหะหนักเหล่านี้ย่อมสร้างความเสี่ยงต่อสุขภาพของประชาชนที่อาจสัมผัสหรือบริโภค

๒.๒) การตรวจพบเสียงดังรบกวนจากกิจกรรมโรงไฟฟ้าแม่เมาะของผู้ถูกร้องที่ ๑ เกินมาตรฐานในบางช่วงเวลา โดยเฉพาะช่วงกลางคืน สอดคล้องกับคำร้องเรียนของประชาชนที่ประสบปัญหาการนอนไม่หลับและความเครียด รวมทั้งปัญหาคลื่นเหิมคล้ายงาใหม่ การรบกวนนี้กระทบต่อความสงบสุขและการพักผ่อนอันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมของประชาชน อีกทั้งข้อมูลตามรายงาน monitor ของผู้ถูกร้องที่ ๑ ซึ่งรายงานต่อ สผ. ยังมีประเด็นการตรวจวัดเสียงรบกวนที่เป็นข้อมูลเสียงจากโรงงานที่ไม่ใช่เสียงรบกวนตามการร้องเรียน ประกอบกับมีข้อร้องเรียนจากชุมชนเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องพิจารณามาตรการเพิ่มเติมเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยกำหนดเงื่อนไขการตรวจวัดเสียงรบกวนให้ครอบคลุมพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากดังกล่าวเพิ่มเติม ทั้งในส่วนค่ามาตรฐานและวิธีการตรวจวัดระดับเสียงรบกวน

๒.๓) ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น พิจารณาแล้วเห็นว่า มาตรการหรือแนวทางแก้ไขปัญหาของผู้ถูกร้องที่ ๑ ตามรายงาน EIA และ EHIA ยังไม่สามารถแก้ไขผลกระทบที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันของชุมชนได้ อันกระทบต่อสิทธิที่จะดำรงชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ดีและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพต่อผู้ร้องและประชาชนที่ได้รับผลกระทบ อีกทั้ง ผู้ถูกร้องที่ ๑ อยู่ระหว่างก่อสร้างโรงไฟฟ้าแม่เมาะทดแทน เครื่องที่ ๘-๙ และจะเริ่มเดินเครื่องในปี ๒๕๖๙ โดยผู้ถูกร้องที่ ๑ จะต้องมีการป้องกันและแก้ไขปัญหา และประเมินผลกระทบสะสมจากโรงไฟฟ้าทั้งหมดอย่างเคร่งครัด รวมทั้งยังเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องคุ้มครอง บำรุงรักษา พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กติกา ICESCR รับรองไว้ ในชั้นนี้ จึงรับฟังได้ว่า ผู้ถูกร้องที่ ๑ มีการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้องและประชาชนที่ได้รับผลกระทบ เห็นควรเสนอแนะมาตรการ

/หรือแนวทาง...

หรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อผู้ถูกร้องที่ ๑ คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ด้านโรงไฟฟ้าพลังความร้อน และ สผ. ต่อไป

๓.๒.๒ ประเด็นที่ ๒ อบต.สบป่าดถูกตัดสิทธิไม่ได้รับการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่หรือไม่ อย่างไร

๑) จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า

๑.๑) ผู้ร้องที่ ๑ ร้องเรียนว่า อบต.สบป่าด ซึ่งเป็นพื้นที่ได้รับผลกระทบและห่างจากเหมืองแร่ประมาณ ๓-๔ กิโลเมตร ถูกตัดสิทธิไม่ได้รับการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ในแต่ละปี

๑.๒) หลักเกณฑ์การจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ให้แก่ อบต. เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด^{๑๒} ซึ่งหลังจากหักค่าภาคหลวงแร่ ร้อยละ ๔๐ เพื่อส่งเป็นรายได้ของรัฐแล้ว ค่าภาคหลวงแร่ส่วนที่เหลือ ร้อยละ ๖๐ จะถูกจัดสรรให้แก่ อบต. โดยแบ่งตามประเภทและที่ตั้งของ อบต. โดย อบต.สบป่าดจัดอยู่ในกลุ่ม อบต./เทศบาลอื่นที่อยู่ภายในจังหวัดที่มีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ตามประทานบัตร ได้รับการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ในอัตราร้อยละ ๑๐ ของค่าภาคหลวงแร่ที่จัดเก็บได้ภายในเขต โดยเป็นการจัดสรรตามอัตราส่วนของจำนวนราษฎรตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ในวันสิ้นปีงบประมาณ ก่อนปีงบประมาณที่ล่วงมาแล้วของแต่ละ อบต./เทศบาล นอกจากนี้ จากการสืบค้นข้อมูลการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ให้กับ อบต. ทั่วประเทศ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๗-๒๕๖๗^{๑๓} ในเว็บไซต์ของผู้ถูกร้องที่ ๒ พบว่า อบต.สบป่าดได้รับการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ มาอย่างต่อเนื่อง

๑.๓) ผู้ถูกร้องที่ ๒ ได้เคยเสนอเรื่องต่อสำนักนายกรัฐมนตรี ในปี ๒๕๕๔ เพื่อขอให้พิจารณาสัดส่วนการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ให้ อบต. ใหม่ โดยเห็นว่าควรกระจายส่วนแบ่งค่าภาคหลวงให้แก่ อบต. ที่อยู่ใกล้เคียง อบต. ที่เป็นที่ตั้งของประทานบัตรให้เป็นธรรมและเหมาะสม เพราะได้รับผลกระทบจากการทำเหมืองสูงใกล้เคียงกัน ซึ่งกรณี อบต.สบป่าด อยู่ห่างจากโรงไฟฟ้าแม่เมาะประมาณ ๓-๔ กิโลเมตร เป็น อบต. ที่อยู่ข้างเคียงที่ไม่มีกิจกรรมประทานบัตรตั้งอยู่ตามคำนิยาม “เขตเหมืองแร่” แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งหมายถึง เขตประทานบัตร และให้รวมถึงเขตพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตให้แต่งแร่หรือประกอบโลหกรรมหรือที่ทิ้งมูลดินทราย โดยยังไม่ครอบคลุม อบต. ที่ได้รับผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่

๒) พิจารณาแล้วเห็นว่า

๒.๑) อบต.สบป่าด อยู่ห่างจากเหมืองแร่ประมาณ ๓-๔ กิโลเมตร และจัดอยู่ในกลุ่ม อบต./เทศบาลอื่นที่อยู่ภายในจังหวัดที่มีพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่ตามประทานบัตร จึงต้อง
/ได้รับ...

^{๑๒} อ้างแล้วในเชิงอรรถที่ ๒

^{๑๓} สืบค้นจาก <https://www.dpim.go.th/allocate>, เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๖๘

ได้รับการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ในอัตราร้อยละ ๑๐ ของค่าภาคหลวงแร่ที่จัดเก็บได้ภายในเขต โดยจัดสรรตามอัตราส่วนของจำนวนราษฎรตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร เมื่อปรากฏว่า อบต.สบป่าดได้รับจัดสรรค่าภาคหลวงแร่จากผู้ร้องที่ ๒ มาตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ เป็นต้นมา ในชั้นนี้ จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่าผู้ร้องที่ ๒ กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้องที่ ๑

๒.๒) อย่างไรก็ตาม หลักเกณฑ์และวิธีการในการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ซึ่งใช้หลักเกณฑ์ตามแหล่งกำเนิดของรายได้ จัดสรรตามจำนวนองค์กร และจำนวนประชากรตามหลักฐานการทะเบียนราษฎรในวันสิ้นปีงบประมาณก่อนปีงบประมาณที่ล่วงมาแล้วนั้น ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำกันทางด้านรายได้ อบต.บางแห่งที่มีพื้นที่อยู่ใกล้กับเหมืองแร่ ไม่ได้รับการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ หรือได้รับการจัดสรรไม่เหมาะสม ซึ่งการจัดสรรดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ อบต.นำไปบริหารจัดการบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้อย่างทันท่วงที ดังนั้น เพื่อให้การจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่รองรับสิทธิในการได้รับการพัฒนาของชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ จึงเห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้องที่ ๒ และกระทรวงอุตสาหกรรมต่อไป

๓.๒.๓ ประเด็นที่ ๓ ผู้ร้องที่ ๒ ไม่ได้รับการเยียวยาจากกองทุนพัฒนาไฟฟ้าหรือไม่ และมีการจัดสรรงบประมาณจากกองทุนพัฒนาไฟฟ้าเพื่อเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมหรือไม่ อย่างไร

๑) จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า

๑.๑) ผู้ร้องที่ ๒ เห็นว่า กองทุนพัฒนาไฟฟ้าจัดตั้งขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนที่ได้รับผลกระทบและเป็นผู้ป่วย โดยในช่วงปี ๒๕๔๑-๒๕๕๗ ที่มีคดีฟ้องศาล ประชาชนต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายต่าง ๆ อาทิ การเดินทางไปศาล การจ้างทนาย ค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน เงินที่เคยได้จากการชดเชยเยียวยาอาจไม่เพียงพอในการดำเนินชีวิต ที่ผ่านมา ผู้ร้องที่ ๒ เคยได้รับจัดสรรเงินกองทุนฯ ในปี ๒๕๕๑ [REDACTED] ต่อมาเมื่อปี ๒๕๖๑ ได้มีการจัดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย โครงการขยายกำลังการผลิตโรงไฟฟ้าทดแทนโรงไฟฟ้าแม่เมาะ เครื่องที่ ๔-๗ ของผู้ร้องที่ ๑ และในปี ๒๕๖๖ ผู้ร้องที่ ๒ ได้รับเงินสนับสนุนจากกองทุนฯ โดยได้รับงบประมาณผ่านอำเภอแม่เมาะ ๖๐๐,๐๐๐ บาท [REDACTED] สะท้อนให้เห็นถึงความไม่สมดุลในการจัดสรรเงินกองทุน และมีข้อห่วงกังวลว่า อาจจะได้รับงบประมาณจากกองทุนไม่ต่อเนื่องและยั่งยืน จึงต้องการให้มีหลักเกณฑ์และระบบการจัดสรรงบประมาณที่เป็นธรรม และมีข้อเสนอให้ตั้งกองทุนฯ เพิ่มเติมให้กับ [REDACTED] อีก ๑ กองทุน รวมเป็น ๔๕ กองทุน จากเดิม ๔๔ กองทุน

๑.๒) การบริหารจัดการกองทุนฯ แบ่งออกเป็น ๓ ขนาด ได้แก่
๑) ขนาดใหญ่ มี ๑๔ กองทุน บริหารจัดการโดย คพรฟ. และ คพรต. ซึ่งมีทุกตำบล ตำบลละ ๑ กองทุน
๒) ขนาดกลาง มี ๔๒ กองทุน และ ๓) ขนาดเล็ก มีประมาณ ๔๐๐ กองทุน ในส่วนของอำเภอแม่เมาะ
มี คพรฟ. ๑ คณะ และ คพรต. ๕ คณะ กรรมการมาจากภาคประชาชนไม่น้อยกว่า ๒ ใน ๓ โดยมี
หลักการให้คณะกรรมการหมู่บ้านร่วมกับสำนักงานอำเภอจัดทำเวทีประชาคมเพื่อสรรหา หากผู้ร้องที่ ๒
ต้องการมีส่วนร่วมเป็นกรรมการ จะต้องอาศัยกลไกการสรรหาผ่านเวทีประชาคมของคณะกรรมการ
หมู่บ้าน ไม่สามารถตั้งเครือข่ายขึ้นมาเองได้

๑.๓) การจัดสรรงบประมาณจากกองทุนฯ เพื่อเยียวยาผู้ได้รับ
ผลกระทบเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน ว่าด้วยกองทุนพัฒนาไฟฟ้าเพื่อการ
พัฒนาหรือฟื้นฟูท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้า พ.ศ. ๒๕๖๓ ซึ่งบังคับใช้เป็น
การทั่วไปกับกองทุนพัฒนาไฟฟ้าทั่วประเทศ ในพื้นที่อำเภอแม่เมาะมีการจัดสรรงบประมาณ ๔๔
กองทุน หากผู้ร้องที่ ๒ ต้องการเสนอโครงการเพื่อของบประมาณจากกองทุนฯ ต้องเข้าสู่กระบวนการ
สรรหาเพื่อเป็นกรรมการ คพรต. ซึ่งปัจจุบันกำหนดให้หน่วยดำเนินการเป็นนิติบุคคล ได้แก่ มูลนิธิ และ
วิสาหกิจชุมชน ดังนั้น ผู้ร้องที่ ๒ ต้องจดทะเบียนเป็นมูลนิธิหรือวิสาหกิจชุมชน จึงจะสามารถจัดทำและ
ขอรับการสนับสนุนงบประมาณ ภายใต้ระเบียบ หลักเกณฑ์ และดำเนินการตามวิธีการ และขั้นตอน
ที่กำหนดไว้ได้ และผู้ร้องที่ ๓ จะนำส่งกรณีการขอให้จัดสรรงบประมาณของผู้ร้องที่ ๒ ให้แก่ คพรฟ.
ของกองทุนพัฒนาไฟฟ้าโรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง พิจารณาต่อไปโดยมีสำนักงาน กกพ. ประจำเขต ๑
เชียงใหม่ เป็นหน่วยงานในพื้นที่ที่ให้คำปรึกษาการเสนอโครงการของกองทุนฯ ดังกล่าว

๒) พิจารณาแล้วเห็นว่า

๒.๑) ระเบียบคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน ว่าด้วยกองทุน
พัฒนาไฟฟ้าเพื่อการพัฒนาหรือฟื้นฟูท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้า พ.ศ. ๒๕๖๓
ของผู้ร้องที่ ๓ ได้จัดสรรงบประมาณจากกองทุนฯ เพื่อเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบในพื้นที่อำเภอแม่เมาะ
ให้หมู่บ้านละ ๑ กองทุน รวมเป็น ๔๔ กองทุน แม้ผู้ร้องที่ ๒ สามารถจัดทำและขอรับการสนับสนุน
งบประมาณได้ภายใต้ระเบียบ หลักเกณฑ์ รวมทั้งดำเนินการตามวิธีการและขั้นตอนที่กำหนด โดยที่
ผู้ร้องที่ ๓ จะเสนอเรื่องของผู้ร้องที่ ๒ ให้แก่ คพรฟ. พิจารณาในลำดับต่อไป แต่ที่ผ่านมา ผู้ร้องที่ ๒
ได้รับจัดสรรงบประมาณจากกองทุนฯ เพียง ๒ ครั้ง คือในปี ๒๕๕๑

และปี ๒๕๖๖ ได้รับจัดสรรงบประมาณผ่านอำเภอแม่เมาะ ๖๐๐,๐๐๐ บาท

๒.๒) ในทางปฏิบัติผู้ร้องที่ ๒ ไม่สามารถเข้าถึงเงินสนับสนุนเพื่อ
ค่ารักษาพยาบาล ค่าเดินทาง หรือการชดเชยความเสียหายเฉพาะบุคคลได้อย่างที่ควรจะเป็น โดยเฉพาะ

การเยียวยาโดยตรงกรณีผู้ป่วยที่ได้รับผลกระทบจากโรงไฟฟ้า เนื่องจากประกาศคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรเงินกองทุนพัฒนาไฟฟ้าเพื่อการพัฒนาหรือฟื้นฟูท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้า พ.ศ. ๒๕๖๓ เน้นไปที่โครงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหรือกิจกรรมชุมชนทั่วไป โดยเฉพาะด้านสาธารณสุขและด้านสิ่งแวดล้อม (ภาคผนวก ค) ซึ่งไม่เป็นไปตามความต้องการด้านสุขภาพของบุคคล นอกจากนี้ ยังมีข้อจำกัดในการเบิกจ่ายเงินแบบรายบุคคลตามระเบียบราชการที่กำหนดว่า ภารกิจด้านสุขภาพเป็นความรับผิดชอบของกระทรวงสาธารณสุขโดยตรงอีกด้วย รวมถึงปัญหาด้านการบริหารจัดการและกลไกการตัดสินใจในพื้นที่ โดยเฉพาะบทบาทของ คพรฟ. ซึ่งแม้จะมีตัวแทนประชาชนร่วมเป็นกรรมการ แต่ก็อาจมีความเห็นที่แตกต่างกันเอง หรือขาดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในปัญหาเชิงลึกของผู้ป่วย ทำให้ความต้องการของผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงไม่ได้รับการผลักดันอย่างเต็มที่ .

๒.๓) กองทุนฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาหรือฟื้นฟูท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้า แบ่งกรอบการจัดสรรเงินกองทุนเป็น ๗ ด้าน ซึ่งครอบคลุมด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม จึงต้องเผื่อระวังอย่างต่อเนื่องในเรื่องผลกระทบด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการดำเนินกิจการโรงไฟฟ้า และผู้ร้องที่ ๒ [REDACTED] ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินโรงไฟฟ้าของผู้ถูกร้องที่ ๑ มาเป็นเวลานาน จะได้นำเงินดังกล่าวไปใช้ในโครงการที่มุ่งเน้นการเผื่อระวังสุขภาพอย่างแท้จริง อาทิ การตรวจสุขภาพประจำปีในกลุ่มเสี่ยง การศึกษาผลกระทบระยะยาว การส่งเสริมสุขภาพเชิงป้องกัน การจัดซื้ออุปกรณ์ทางการแพทย์ที่จำเป็นสำหรับสถานพยาบาลในท้องถิ่น หรือโครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพในพื้นที่ที่อาจอยู่นอกเหนือขอบเขตบริการหลักของบัตรทองหรือบัตรประกันสุขภาพถ้วนหน้า ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการมีชีวิตที่ดี

๒.๔) ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น การที่ผู้ร้องที่ ๒ [REDACTED] [REDACTED] ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้าแม่เมาะที่ปล่อยมลพิษกระทบต่อสุขภาพและวิถีชีวิตของชุมชน มีข้อจำกัดในการเข้าถึงกองทุนฯ จึงเป็นการจำกัดสิทธิในการพัฒนาของประชาชนในพื้นที่ และทำให้ไม่สามารถประกอบอาชีพได้ตามปกติ รวมถึงไม่สามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้จากกระบวนการพัฒนา และยังคงรับภาระค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลและสูญเสียโอกาสทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นความทุกข์ยากที่เรื้อรัง และสะท้อนถึงความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้น ทั้งที่การจัดตั้งกองทุนเยียวยาหรือการกำหนดมาตรการชดเชยต่าง ๆ ก็เพื่อเยียวยาผลกระทบเหล่านั้น โดยมุ่งหวังให้ผู้ได้รับความเสียหายสามารถฟื้นฟูชีวิตและกลับมามีส่วนร่วมในการพัฒนาได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการกองทุนและการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการที่ได้รับการสนับสนุน การมีส่วนร่วมนี้เป็นสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ และเป็นหลักประกันว่าการเยียวยาจะตรงตามความต้องการของชุมชน แม้จะไม่ใช้การชดเชยความเสียหายส่วนบุคคลโดยตรง

ในทุกกรณี...

ในทุกกรณี แต่การใช้เงินกองทุนเพื่อพัฒนาพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ ถือเป็น การเยียวยาในภาพรวมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนที่ได้รับผลกระทบ ในขั้นนี้ จึงรับฟังได้ว่า การออกกฎเกณฑ์และระเบียบเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณจากกองทุนพัฒนาไฟฟ้าของผู้ร้องที่ ๓ ส่งผลให้ผู้ร้องที่ ๒ ไม่ได้รับการเยียวยาจากกองทุนพัฒนาไฟฟ้าอย่างเป็นธรรม กรณีจึงเป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เห็นควรเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้องที่ ๒ ต่อไป

๔. มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในคราวประชุม ด้านการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ครั้งที่ ๒๗/๒๕๖๘ เมื่อวันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๖๘ จึงมีมติดังนี้

๔.๑ ประเด็นที่หนึ่ง กรณีการประกอบกิจการโรงไฟฟ้า โครงการเหมืองแร่ถ่านหินลิกไนต์ และโครงการเหมืองแร่หินปูนเพื่ออุตสาหกรรมเคมีของผู้ร้องที่ ๑ ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของผู้ร้อง และประชาชนในพื้นที่ เป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๔.๒ ประเด็นที่สอง กรณี อบต.สบป่าดถูกตัดสิทธิไม่ได้รับการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่หรือไม่ปรากฏว่า อบต.สบป่าดได้รับจัดสรรค่าภาคหลวงแร่จากผู้ร้องที่ ๒ มาตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ เป็นต้นมา ในขั้นนี้ จึงยังไม่อาจรับฟังได้ว่า ผู้ร้องที่ ๒ กระทำหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่ให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

๔.๓ ประเด็นที่สาม กรณีการจัดสรรงบประมาณจากกองทุนพัฒนาไฟฟ้าของผู้ร้องที่ ๓ เพื่อเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบไม่เป็นธรรม เป็นการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้องที่ ๒

๔.๔ ให้เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน และมาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนต่อผู้ร้องที่ ๑ ผู้ร้องที่ ๒ ผู้ร้องที่ ๓ กระทรวงอุตสาหกรรม กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ด้านโรงไฟฟ้าพลังความร้อน และสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๒๔๗ (๑) และ (๓) และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๖ (๑) และ (๓) ประกอบมาตรา ๓๖ และ มาตรา ๔๒ ดังนี้

๔.๔.๑ มาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือแก้ไขการละเมิดสิทธิมนุษยชน

๑) ให้ผู้ร้องที่ ๑ ดำเนินการดังนี้

/๑.๑) แก้ไข...

๑.๑) แก้ไขปัญหาเสียงดังรบกวน โดยเฉพาะในช่วงเวลากลางคืน จากกิจกรรมของโรงไฟฟ้าแม่เมาะ และปัญหากลิ่นเหม็นลักษณะคล้ายยางไหม้ที่สร้างความเดือดร้อนรำคาญ และส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงกับโรงไฟฟ้าแม่เมาะ

๑.๒) ปรับปรุงแก้ไขการตรวจวัดเสียงรบกวนในรายงานผลการปฏิบัติ ตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม โรงไฟฟ้าแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ โดยเฉพาะวิธีการตรวจวัดระดับ เสียงรบกวนให้เป็นไปตามประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรม เรื่อง วิธีการตรวจวัดระดับเสียงการรบกวน ระดับเสียงเฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมง และระดับเสียงสูงสุด ที่เกิดจากการประกอบกิจการโรงงาน พ.ศ. ๒๕๖๗

๑.๓) ปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และ มาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้ในรายงานการประเมินผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อม อย่างเคร่งครัดทุกโครงการ โดยเฉพาะมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านคุณภาพน้ำ คุณภาพอากาศ ตะกอนดิน ดิน และสัตว์น้ำในแหล่งน้ำบริเวณรอบพื้นที่โครงการ รวมถึงเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่าง ๆ โดยเฉพาะข้อมูลคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานหรือ เกณฑ์ที่กำหนดไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และผลการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ให้ประชาชนในพื้นที่บริเวณรอบโรงไฟฟ้าแม่เมาะรับทราบอย่างต่อเนื่อง

๑.๔) จัดทำมาตรการและแนวปฏิบัติเพื่อป้องกันหรือลดความเสี่ยงต่อ สุขภาพของประชาชนจากมลพิษทางอากาศที่เกินค่ามาตรฐานเป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะช่วงฤดูแล้ง รวมทั้งเพิ่มความถี่ในการตรวจสุขภาพให้กับประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะประชาชนกลุ่มเสี่ยง เพื่อให้ สามารถใช้ชีวิตได้อย่างปลอดภัยและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

๑.๕) กรณีโครงการโรงไฟฟ้าแม่เมาะทดแทน เครื่องที่ ๘-๙ ที่กำหนด จ่ายไฟฟ้าเชิงพาณิชย์ในปี ๒๕๖๙ จะต้องมีการป้องกันและแก้ไขปัญหาและประเมินผลกระทบ สดสมในพื้นที่อำเภอแม่เมาะอย่างเคร่งครัด

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๒) ให้ผู้ถูกร้องที่ ๓ แก้ไขปรับปรุงระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการ และขั้นตอน เกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณจากกองทุนพัฒนาไฟฟ้าเพื่อเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และโปร่งใส ดังนี้

๒.๑) แก้ไขหรือเพิ่มเติมคำนิยาม “ผู้ได้รับจัดสรร” ในระเบียบ คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน ว่าด้วยกองทุนพัฒนาไฟฟ้าเพื่อการพัฒนาหรือฟื้นฟูท้องถิ่นที่ ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้า พ.ศ. ๒๕๖๓ และแก้ไขประกาศคณะกรรมการกำกับ กิจการพลังงาน เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรเงินกองทุนพัฒนาไฟฟ้าเพื่อการพัฒนาหรือฟื้นฟู

/ท้องถิ่น...

ท้องถิ่นที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของโรงไฟฟ้า พ.ศ. ๒๕๖๓ ด้วย เนื่องจากกำหนดนิยาม "ผู้ได้รับจัดสรร" ไว้เช่นเดียวกับระเบียบดังกล่าว เพื่อให้ครอบคลุมถึงกลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันเพื่อประโยชน์สาธารณะ หรือเครือข่ายภาคประชาชนที่มีโครงสร้างการทำงานและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน แม้จะไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลในรูปแบบมูลนิธิหรือวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นทางการ หากกลุ่มเหล่านี้ยังไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ควรมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับคุณสมบัติของกลุ่ม เช่น วัตถุประสงค์ โครงสร้าง การรับรองจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และแนวทางการบริหารจัดการเงินที่โปร่งใส อาทิ ผู้รับผิดชอบ บัญชีธนาคาร การรายงานผลและเอกสารหลักฐาน เพื่อให้สามารถตรวจสอบได้

๒.๒) กำกับดูแลให้คณะกรรมการบริหารเงินกองทุน คพรฟ. และ คพรต. ในจังหวัดลำปางและอำเภอแม่เมาะ พิจารณาจัดสรรงบประมาณด้านสุขภาพและด้านสิ่งแวดล้อมให้มีสัดส่วนมากกว่าด้านอื่น ๆ เพื่อมุ่งเน้นการเฝ้าระวังสุขภาพและสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง

ทั้งนี้ ให้ดำเนินการภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงานฉบับนี้

๔.๔.๒ มาตรการหรือแนวทางในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๑) ให้กระทรวงอุตสาหกรรมและผู้ถูกร้องที่ ๒ ร่วมกับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ปรับปรุงแก้ไขประกาศคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เรื่อง การจัดสรรค่าภาคหลวงแร่และค่าภาคหลวงปิโตรเลียมให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ลงวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๕๔๔ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการหรือองค์ประกอบที่นำมาใช้ในการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความเหมาะสมและเป็นธรรม เช่น กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้เคียงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นที่ตั้งของประทานบัตร ได้รับการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่เท่ากัน เป็นต้น

๒) ให้คณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ด้านโรงไฟฟ้าพลังความร้อน และสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงประเด็นการตรวจวัดเสียงรบกวนในรายงานผลการปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม โรงไฟฟ้าแม่เมาะ โดยให้ปรับใช้วิธีการตรวจวัดระดับเสียงรบกวนให้เป็นไปตามประกาศกรมโรงงานอุตสาหกรรม เรื่อง วิธีการตรวจวัดระดับเสียงการรบกวน ระดับเสียงเฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมง และระดับเสียงสูงสุด ที่เกิดจากการประกอบกิจการโรงงาน พ.ศ. ๒๕๖๗ และกำหนดมาตรการในการตรวจวัดเสียงรบกวนให้ครอบคลุมพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบดังกล่าวเพิ่มเติม

๓) ให้ผู้ถูกร้องที่ ๑ ดำเนินการตรวจสอบสิทธิมนุษยชนอย่างรอบด้าน (Human Rights Due Diligence: HRDD) โดยรวบรวมปัญหาอุปสรรคและข้อร้องเรียน เพื่อนำไปแก้ไขหรือปรับปรุงการดำเนินงานของทั้งสามโครงการในพื้นที่อำเภอแม่เมาะให้เป็นไปตามหลักการ UNGPs

เป็นประจำทุกปีเพื่อประเมินผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม ให้ครอบคลุมมิติผลกระทบต่อชุมชน ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (National Action Plan on Business and Human Rights) ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวพรประไพ กาญจนรินทร์
นางปรีดา คงแป้น
ศาสตราจารย์สุชาติ เศรษฐมาลินี
นางสาวศยามล ไกยูรวงศ์
นางสาวปิติกาญจน์ สิทธิเดช
นายวสันต์ ภัยหลีกลี้
นางสาวสุภัทรา นาคะผิว

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

